

Marek Tatar

"Servire Deo et hominibus", red.
Włodzimierz Gałązka, Piotr Latawiec,
Henryk Podolski, Krzysztof
Trawkowski, Warszawa 2009 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 81/1, 219-227

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

rodzin uniwersyteckich na całym świecie, w których będzie królować prawda i miłość – prawda w odniesieniu do badań naukowych, a miłość w odniesieniu do wzajemnego odnoszenia się do siebie. Tylko w takiej rodzinie można realizować ideały chrześcijańskie. Drogą jest wierność wobec rzeczywistości, wierność prawdzie o człowieku, wierność w poszukiwaniu dobra. Dlatego z nauką kardynała powinien zapoznać się każdy naukowiec jako człowiek, według autora, jedności i dialogu, czyli pokoju. Można powiedzieć, że kardynał dał światu nauki *compendium* najważniejszych zagadnień, a zarazem wykładnię nauki katolickiej w zakresie edukacji.

ks. Stanisław Urbański, Warszawa

Ks. Włodzimierz GAŁĄZKA, Piotr LATAWIEC, Henryk PODOLSKI, Krzysztof TRAWKOWSKI (red.), *Servire Deo et hominibus*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2009.

Pośród wielu ukazujących się publikacji, podsumowujących dorobek naukowy, związanych z pracą naukową oraz akademicką, na szczególną uwagę zasługuje pozycja *Servire Deo et hominibus*. Biorąc do ręki to opracowanie, mamy świadomość, że jest to świadectwo dorobku naukowego, eklezjalnego, społecznego, a także patriotycznego, ks. prof. Stanisława Urbańskiego. Publikacja powstała jako podsumowanie 25 lat pracy naukowo-dydaktycznej. Właściwie okres jest nieco dłuższy, biorąc pod uwagę czas zatrudnienia przed oficjalnym podjęciem zajęć jako adiunkt. Musimy więc być świadomi, że jesteśmy świadkami wieloaspektowego i wielokierunkowego zaangażowania Księdza Profesora. Nie sposób nie zaznaczyć, że mamy do czynienia z pierwszym doktorem oraz pierwszym samodzielnym pracownikiem naukowym w Polsce w dziedzinie teologii duchowości. Ten fakt tym bardziej podkreśla wagę podjętego przez autorów przedsięwzięcia.

Poddając ocenie dzieło dotyczące jego dorobku, należy podkreślić szerokie pole działań Księdza Profesora. Wielokierunkowości badań pozwala poznać rozległość zainteresowań polskiego teologa duchowości, a także jego doskonały warsztat naukowy. Tę panoramę ukazuje *Wprowadzenie*. Dotykamy zatem duchowości i mistyki polskiej, prawosławnej, protestanckiej, greko-katolickiej, patrystycznej, zmartwychwstańczej, benedyktyńskiej, honorackiej duchowości ekologicznej, duchowości polskiego żołnierza, harcerza, Caritatu, pielgrzymowania, męczeństwa. Książka Profesor jest twórcą pierwszej w Polsce katedry mistyki. Zakres jego działalności obejmuje także popularyzację i pro-

mowanie prac absolwentów pracujących w krajach takich jak; Wielka Brytania, Białoruś, Ukraina, Rosja, Słowacja, Słowenia, Niemcy, Indie, Włochy, Stany Zjednoczone.

Na szczególne podkreślenie zasługuje bardzo nowatorskie potraktowanie przez Księdza Profesora duchowości zakorzenionej w kontekście całego kontynentu europejskiego, które zaowocowało powołaniem do istnienia Studium Duchowości Europejskiej. W całokształt tych poszukiwań wpisują się pionierskie badania nad duchowością zmartwychwstańczą z własnym *Studium* związanym ze Szkołą Wyższą im. Bogdana Jańskiego w Warszawie. Także taki charakter ma jego twórczość dotycząca duchowości opartej na prawdzie o miłosierdziu Bożym oraz życiu i doświadczeniach św. Faustyny Kowalskiej.

Z opracowania autorów dowiadujemy się, że Ksiądz Profesor w swoim dorobku naukowym zorganizował 47 sympozjów na UKSW, 78 sympozjów w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie, 11 konwersatoriów w tejsze Szkole, 6 Tygodni Duchowości Chrześcijańskiej w Częstochowie oraz 68 wykładów w ramach Studium Duchowości Europejskiej. Biorąc pod uwagę wyniki pracy naukowo-dydaktycznej, należy podkreślić fakt przeprowadzenia pod jego kierunkiem 3 przewodów habilitacyjnych, 51 doktoratów, 104 prac magisterskich i licencjackich, 12 ocen dorobku naukowego w celu unadzwyczajnienia i uzwyczajnienia pracowników naukowych, napisanie 13 recenzji habilitacyjnych, 84 recenzji rozpraw doktorskich, 489 recenzji prac magisterskich i licencjackich oraz 40 recenzji wydawniczych. Te dane pozwalają zauważyć, z jakim zadaniem zderzyli się autorzy publikacji. Całokształtu świadomości dorobku naukowego dopełnia fakt przygotowania i napisania 42 książek oraz ich współredagowania (7 przetłumaczono na język angielski, rosyjski, portugalski i hiszpański), 280 artykułów naukowych, 203 artykułów popularno-naukowych, 130 haseł encyklopedycznych, słownikowych i biogramów, 74 wprowadzeń i podsumowań, 4 skryptów, bardzo liczne sprawozdania, opracowania, wywiady i promocje wydawnicze (s. 36).

Dzieło to jako podsumowanie dorobku naukowo-dydaktycznego jest niezwykle istotnym wydarzeniem na arenie polskiej teologii. Studium nad nim prowadzi do dowartościowania wielkiego i bardzo istotnego dorobku i wkładu Księdza Profesora przenikniętego treścią, do której mają bezpośredni dostęp ci, którzy interesują się duchowością i podejmują trudne zadanie wprowadzania jej w życie.

W publikacji zauważamy bardzo jasny i przejrzysty, a także logiczny plan jej opracowania. Wynika on z charakteru pracy naukowej, dydaktycznej, a także społecznej Księdza Profesora. Po krótkim *Wprowadzeniu* autorzy umieścili *Curriculum vitae*. W drugiej części mamy do czynienia z całokształtem do-

robku naukowego. Kolejne części obejmują badania, prace Księdza Profesora w ramach Studium Duchowości Europejskiej oraz Studium Formacyjnego dla Nauczycieli i Wychowawców Katolickich „Augustianum”. Ostatnia, czyli piąta część, zawiera niezwykle istotny dla ks. Urbańskiego i zajmujący poważną część jego życia i poświęcenia dział pracy badawczej w ramach Instytutu Badań Naukowych, Zakładu Duchowości Zmartwychwstańczej, Studium Duchowości Zmartwychwstańczej.

We *Wprowadzeniu* możemy poznać motyw podjętego przedsięwzięcia i jest nim 25 lat pracy naukowej ks. Stanisława Urbańskiego. Taki jubileusz jest doskonałym momentem, by podjąć wysiłek podsumowania. Już na początku możemy znaleźć istotne informacje dotyczące samego Księdza Profesora, przestrzeń jego zainteresowań naukowych, dydaktycznych oraz społeczno-pastoralnych. Dowiadujemy się, że mamy do czynienia z prekursorem teologii duchowości w wydaniu akademickim na terenie Polski. Wymienione kraje, w których pracują absolwenci lub piszą prace pochodzący z nich studenci, pozwalają dostrzec, jak rozległe jest także jego pole oddziaływania poza granicami naszego kraju.

Lektura pierwszej części publikacji *Curriculum vitae* wprowadza czytelnika w historię życia Księdza Profesora. Autor tej części opracowania wtajemnicza zainteresowanych w prawdę o jego kapłaństwie i rozpoczęciu przygody ze światem akademicko-naukowym, zainicjowanym w Częstochowskim Wyższym Seminarium Duchownym w Krakowie, by następnie podjąć kontynuację na Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie. Kolejne wydarzenia to studia na KUL, podróż naukowa do USA, habilitacja na ATK w Warszawie (pierwsza w Polsce habilitacja w zakresie teologii duchowości).

Autor tej części, ks. W. G a ł ą z k a, z ogromną dokładnością opracował kolejne etapy pracy oraz rozwoju naukowego ks. prof. Urbańskiego. Na podkreślenie zasługuje precyzja opracowania połączona z uświadomieniem czytelnikowi wielkości formatu kapłana, naukowca oraz człowieka, z którym mamy do czynienia. Dowiadujemy się zatem o poszczególnych etapach zaangażowania Księdza Profesora w pracę naukową, stopniowe usamodzielnianie w badaniach (co nie obyło się bez przeszkód), by ostatecznie stworzyć obecny stan Sekcji Teologii Duchowości na UKSW. Autor znakomicie przedstawił nowatorskie dokonania Księdza Profesora, wskazując na przestrzenie prowadzonych przez niego badań, np. odkrył pięć polskich szkół duchowości (ich doktrynę) – szczególnie szkołę duchowości zmartwychwstańczej; odkrył polską mistykę przeżyciową; wyodrębnił pięć okresów złotej duchowości w Polsce; odkrył wielu mistyków i mistyczek (ich życie mistyczne); po raz pierwszy opracował życie mistyczne św. Faustyny. Z lektury tej części dowiadujemy się także o bardzo nowatorskich kierunkach badań o charakterze interdyscyplinarnym

np. ekoteologia – duchowość ekologiczna, duchowość sekt i grup areligijnych, dotyczące fałszywej religijności opartej na fałszywej idei Boga (noegnoza), duchowości Caritas, duchowości żołnierza, harcerza, duchowości ekumenizmu, kultury, ruchów religijnych, muzyki, poezji, polityki, massmediów, globalizmu, komunii, wychowania, uniwersytetu, nauczyciela, przedsiębiorcy, ubogiego, pielgrzymowania, męczeństwa. Po raz pierwszy została opracowana duchowość Gorzkich Żali oraz duchowość pieśni religijnych. W dorobku ma także opracowania duchowości poezji (Z. Herbert). Ponadto opracował metodę badań, tzw. metodę treści (s. 19-20).

Możemy się także dowiedzieć, że oprócz klasycznych kierunków badań w zakresie teologii, Ksiądz Profesor podejmował badania nad innymi wyznaniem chrześcijańskimi np. anglikanizmem, protestantyzmem czy też Kościołem prawosławnym. Cenne jest podkreślenie, że nie stronił także od badań nad niechrześcijańskimi kierunkami duchowości np. New Age, Dalekiego Wschodu (buddyzm, lamizm, hinduizm) (s. 19).

Teolog duchowości, studiując ten rozdział, może odnaleźć cenne wiadomości dotyczące koncepcji duchowości, które mają swoje źródło w pracy naukowej Księdza Profesora. Jest to całe bogactwo zawarte w badaniach nad mistyką studyjną i przeżyciową, pozwalające stworzyć koncepcję ascetyczno-mistyczną życia duchowego (Ksiądz Profesor jest zwolennikiem koncepcji ujmującej całe życie człowieka w wymiarze mistycznym, bez zawężenia jedynie do praktyki pobożnościowo-ascetycznej). Następnie odnajdujemy informacje o koncepcji dynamicznej życia duchowego, personalistycznej oraz chrystologicznej (s. 24). Życie duchowe jest procesem. Z analizy badanych źródeł Ksiądz Profesor wydobywa ten proces. Dopiero na płaszczyźnie rozwoju życia duchowego widzimy potrzebę kierownictwa duchowego. Wszystko to znajduje swoje odzwierciedlenie w praktyce jego życia oraz pracy. Autor tej części publikacji bardzo bogato przedstawił jego zaangażowanie, co spotkało się i spotyka ze zrozumiałym podziwem, a także uhonorowaniem licznymi tytułami oraz nagrodami ze strony władz Kościoła oraz państwa.

Część druga opracowania zatytułowana jest przez autora *Dorobek naukowy* i pierwszy punkt zawiera zestawienie książek, których Ksiądz Profesor jest autorem, współautorem lub redaktorem. Jest to zestawienie rozpoczynające się od 1988 r. i kończące ostatnią publikacją w 2009 r. Dokładna lektura zestawienia pozwala czytelnikowi prześledzić kształtowanie się myśli i badań prowadzonych zarówno przez samego ich autora, jak również przez Sekcję, Instytuty którym przewodzi. Możemy zaobserwować ogromną rozpiętość tematyczną, świadczącą o obszarze, jaki obejmuje Ksiądz. Profesor w swoich badaniach. Na podkreślenie zasługuje fakt przetłumaczenia niektórych pozycji na języki

obce. Na język rosyjski i angielski została przetłumaczona książka *Mistyczny świat ducha*. Następną pozycją jest *Duchowość zmartwychwstańcza*. Przełożona na język portugalski została wydana dwukrotnie w São Paulo (obecnie jest tłumaczona na język angielski). W wersji polskiej i angielskiej została wydana publikacja *Żyoty polskich świętych*. Kolejną, która spotkała się z odzewem wśród Polonii (Kalifornia), jest *Jan Paweł Wielki, John Paul II The Great, Juan Pablo II El Grande* i dlatego ma tłumaczenia na język angielski oraz hiszpański. Wiele z wymienionych i usystematyzowanych według daty publikacji doczekało się wznowień np. *Teologia życia mistycznego, Życie mistyczne błogosławionej Faustyny Kowalskiej czy też Duchowość zmartwychwstańcza*. Świadczy to o popularności, a także o zapotrzebowaniu na treści, które stały się przedmiotem pracy i badań Księdza Profesora.

Wszystkie te publikacje mają doskonałe opracowanie i stanowią znakomity materiał dla osób zainteresowanych mistyką chrześcijańską zarówno studyjną jak i przeżyciową. Autor tego zestawienia, ks. W. Gałązka, stworzył w ten sposób optymalną możliwość odnalezienia i pracy nad publikacjami.

Kolejną niezwykle istotną częścią są publikowane *Artykuły naukowe*. Obok pozycji książkowych stanowią one odzwierciedlenie ogromnego dorobku Księdza Profesora. W publikacji zostało do tej kategorii zaklasyfikowane 280 artykułów umieszczonych w tak ważnych na dla teologii periodykach jak „Ateneum Kapłańskie”, „Częstochowskie Studia Teologiczne”, „Życie Konsekrowane”, „Homo Dei”, „Duszpasterz Polski Zagranicą”, „Ruch Biblijno-Liturgiczny”, „Roczniki Teologiczne KUL” czy rodzime związane z UKSW „Studia Theologica Varsaviensia”, *Collectanea Theologica* bądź z Szkołą Wyższą im. Bogdana Jańskiego w Warszawie, na Białorusi „Studia Theologica Grodnensia”, „Sacra Polonia” i inne.

Artykuły te, o ogromnej rozpiętości tematycznej podejmują zagadnienia dotyczące życia duchowego człowieka, etapów jego rozwoju, a także istoty mistycznego zjednoczenia z Bogiem. W publikacji umieszczone zostały artykuły od 1981 r. do chwili obecnej. Autor opracowania dokonał usystematyzowania według porządku ich powstawania. To odzwierciedla rozwój myśli Księdza Profesora, a także wskazuje na podejmowanie przez niego tematów świadczących o zainteresowaniu aktualnymi zagadnieniami. W tych publikacjach znajdujemy odpowiedzi na bieżące zapotrzebowania i problemy pojawiające się w teologii, a także Kościele i świecie.

Rozwój pracy naukowej opiera się na dorobku wypracowanym przez poprzedników. Bardzo istotną rolę spełniają na tym gruncie opracowania encyklopedyczne. Ks. Gałązka, systematyzując *Hasła encyklopedyczne, słownikowe i biogramy*, daje czytelnikowi możliwość poznania opracowanych przez Księdza

Profesora pojęć na gruncie teologii duchowości, które weszły w powszechnie używaną terminologię w tej dziedzinie. Obok nich odnajdujemy ogromną liczbę biogramów pozwalających poznawać i studiować sylwetki wielkich ludzi Kościoła, świętych oraz błogosławionych. W tym miejscu autor również przyjął schemat czasowy systematyzacji.

W tym wielkim dorobku naukowym właściwą rolę odgrywa także ta część pracy, do której należą wprowadzenia, przedmowy bądź podsumowania zagadnienia, problemu, tematu czy też publikacji. Są one wyrazem autorytetu ich autora, a także mistrzowskiego warsztatu pracy naukowej, ponieważ w dość konkretny sposób i jednocześnie bardzo pełny oraz zwięzły nakreślają i wartościują opracowanie. Taką także rolę odgrywają recenzje, recenzje wydawnicze publikacji naukowych, artykuły naukowo-popularne. Znalazły się one także w części dotyczącej dorobku naukowego. Nauka i jej dorobek nie jest zastrzeżony jedynie dla zawężonego grona wtajemniczonych. Wiadomo, że Ksiądz Profesor jest także zwolennikiem pragmatycznego traktowania duchowości. Praca teologa musi znajdować swoje odzwierciedlenie w możliwości przełożenia jego dorobku na codzienne życie chrześcijanina. Artykuły te, począwszy od dokumentów Kościoła, przez elementy duchowości chrześcijańskiej, aż do egzemplifikacji w osobach świętych i błogosławionych, tworzą właśnie taką możliwość.

Należy podkreślić wagę umieszczenia w opracowaniu dorobku ks. Urbańskiego takich działów jak: *Sprawozdania, Komunikaty, Opracowania, Wywiady*. Ten fakt nie wynika jedynie z pewnego porządku i systematyki. Działy te wnoszą bardzo wiele do całokształtu jego dorobku naukowego. Pozwalają dostrzec wielopoziomowość jego działalności, a także troskę o popularyzację duchowości w jej autentycznym wymiarze. Jest to tym bardziej istotne, że na współczesnych areopagach wypowiada się wiele osób nie zawsze kompetentnych i dysponujących zapleczem z dziedziny duchowości, a jeszcze bardziej mistyki.

W publikacji znalazły swoje ważne miejsce takie wydarzenia jak recenzje na stanowisko i tytuł profesora obejmujące 12 pozycji, recenzje prac habilitacyjnych – 13 pozycji, recenzje doktoratów, których Ksiądz Profesor przygotował 84 oraz recenzje prac magisterskich i licencjackich w liczbie 489. Mamy zatem przed sobą potężną część pracy, która wymaga dużego warsztatu metodologiczno-merytorycznego, a także bardzo rozległej wiedzy, by takiej oceny i kwalifikacji dokonać.

Szczególny dział w pracy Księdz Profesora, który zaznaczył i opracował autor publikacji to prace doktorskie na Wydziale Teologicznym UKSW. Zestawienie obejmuje 51 tytułów doktoratów, które zostały napisane pod jego okiem i skrupulatną opieką. Wielu wychowanych i wypromowanych doktorów podję-

ło pracę naukową w dziedzinie duchowości, bądź w diecezjach w Polsce lub poza jej granicami; pełnią oni bardzo odpowiedzialne funkcje wychowawców oraz formatorów. Grono wychowanków powiększa liczba wypromowanych przez ks. Urbańskiego magistrów teologii na Wydziale Teologicznym UKSW, w Instytucie Teologicznym w Częstochowie oraz na Wydziale Teologicznym KUL.

Należy podkreślić fakt bardzo licznych promocji książek, organizowania sympozjów naukowych, konferencji naukowych, sesji panelowych zarówno na ATK/UKSW w Warszawie, jak również w Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie. Ks. W. Gałązka wydobył i usystematyzował ogromny dorobek zawarty w referatach czy wykładach okolicznościowych. Wszystkie wpisują się w bardzo cenny dorobek naukowy dotyczący duchowości polskiej, a także międzynarodowej. Wiele z referatów i wykładów zostało wygłoszonych w innych krajach np. Stanach Zjednoczonych, Litwie, Białorusi, Ukrainie, Niemczech.

Autor publikacji dotyczącej 25 lat akademickiej pracy ks. S. Urbańskiego oddzielną część poświęcił Studium Duchowości Europejskiej. Dowiadujemy się, na jakich podstawach budowała się i powinna powstawać kultura jednoczącej się Europy. Zapraszani goście, którzy dzielili się treścią swoich przemysłów, jak wykazuje autor opracowania, w ten sposób kreślili duchową głębię chrześcijańskiego Starego Kontynentu. Ta troska widoczna jest także w powołanym Studium Formacyjnym dla Nauczycieli i Wychowawców Katolickich „Augustianum”. Studium w swoich założeniach sięga dokumentów Kościoła dotyczących wychowania i formacji opartej na zasadach ewangelicznych. Tam też znajdziemy dokładne określenie jego zadań a także program, który został podjęty z zrealizowany.

Odrębną część opracowania stanowi całokształt pracy ks. Urbańskiego związany z Instytutem Badań Naukowych. Zakład Duchowości Zmartwychwstańczej. Studium Duchowości Zmartwychwstańczej przy Szkole Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie. Jak wynika z opracowania, w jego ramach funkcjonowały: Zakład Jakości i Ewaluacji Kształcenia, Zakład Historii Społecznej i Gospodarczej, Zakład Badawczy Małych i Średnich Form Przedsiębiorczości, Zakład Badań i Prognoz Społecznych, Studium Duchowości Polonijnej oraz Zakład Duchowości Zmartwychwstańczej.

Czytelnika może nieco zaskoczyć połączenie zakładów o bardzo różnorodnym typie badań i pracy. Krótkie i bardzo zwarte opracowania poszczególnych zakładów rozwiewają te wątpliwości, jasno wyjaśniając zasadność ich wzajemnych korelacji. Współpraca na tym polu odkryła wiele wartości, które wnosi patron szkoły, Bogdan Jański, w całość duchowo-narodowej szkoły zmartwychwstańczej. Z lektury dowiadujemy się o owocach obchodzonego

Roku Jańskiego, Roku Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Można zauważyć, jak istotne miejsce zajmuje formacja duchowa w kreowaniu dojrzałego pod każdym względem społeczeństwa. O tym świadczą liczne publikacje w ramach Zakładu Duchowości Zmartwychwstańczej.

Autor poświęcił osobny punkt opracowaniu Studium Duchowości Zmartwychwstańczej powstałej z Zakładu Duchowości Zmartwychwstańczej, które stało się kontynuatorem badań związanych z osobą Bogdana Jańskiego. Współpraca z Uczelnią Jańskiego przyniosła owoce w postaci publikacji, referatów, sympozjów. W ramach Studium przygotowano obchody Roku Służby Narodowej, Roku Wspólnoty, Roku Rodziny, które obchodzone w wielu miejscach Polski przyniosły cenny dorobek w postaci konferencji, referatów, wystąpień, odczytów i publikacji. Należy podkreślić, że ten religijno-patriotyczny charakter działalności nie pozostał, jak wynika z opracowania autora, jedynie w sferze wirtualnej. Wystąpienia licznych i bardzo ważnych dla Kościoła i Polski osobistości nadawały tej pracy Księdza Profesora bardzo istotny charakter. To podkreśla jego zaangażowanie i troskę o Kościół, o jego wizerunek we współczesnym świecie, a także o ojczyznę, która, jak wiemy, dla niego ma ogromne znaczenie. Liczne wystąpienia w Polsce, jak i dla naszych rodaków rozrzuconych po całym świecie, dobitnie o tym świadczą. Doskonałym dowodem tej części działalności naukowo-dydaktycznej, a jednocześnie wychowawczo-patriotycznej są książki wydane w ramach studium, artykuły naukowe oraz popularnonaukowe, hasła encyklopedyczne, a także prace dyplomowe przygotowane w ramach Studium.

Podsumowując, należy podkreślić ważność i doniosłość publikacji *Servire Deo et hominibus*. Trzeba przyznać, że na rynku wydawniczym nie znajdujemy wielu pozycji o takim charakterze. Wydaje się, że przyczyn tego faktu może być wiele. Publikacja jest podsumowaniem 25 lat pracy naukowo-dydaktycznej człowieka, który na płaszczyźnie teologii duchowości odgrywa ogromną rolę. Ks. S. Urbański jest człowiekiem, który większą część swojego życia poświęcił i pozostawił na Dewajtis w Warszawie. Publikacja bardzo dobitnie i w sposób wyraźny o tym świadczy.

Należy pogratulować i wyrazić słowa uznania dla zespołu redakcyjnego publikacji, z ks. W. Gałązką na czele. Została wykonana ogromna praca w celu zebrania, usystematyzowania i opublikowania dorobku naukowego ks. Urbańskiego. Ten ogromny wysiłek zaowocował książką, która nie pozwoli zapomnieć, czy też zepchnąć w niebyt dorobku i wkładu w dziedzinie teologii a szczególnie teologii duchowości ks. prof. Urbańskiego.

Autor publikacji przyjął bardzo przejrzysty schemat, a także dokonał precyzyjnego zestawienia wszystkich dzieł. Taki sposób opracowania pozwala

la bez problemów odnaleźć interesujące czytelnika dzieła i publikacje. Należy zauważyć jeszcze jeden bardzo istotny jej walor, a mianowicie to, że publikacja daje możliwość, szczególnie teologom duchowości, wydobyć interesujące tematy czy też poszczególne zagadnienia z niezwykle szerokiego wachlarza twórczości Księdza Profesora.

Bez wątpienia należy uznać, że jest ona wydarzeniem, które, mamy nadzieję, będzie owocowało rozwojem duchowości wielu pokoleń wierzących w Polsce, a także na świecie. Jest także doskonale zebrany materiał dla tego „odważnego” teologa, który w przyszłości podejmie się opracowania teologii duchowości ks. prof. Stanisława Urbańskiego.

ks. Marek Tatar, Radom

Niewidzialne światło. Z abp. Józefem Życińskim rozmawiają Dorota Zańko i Jarosław Gowin, wyd. III, Wydawnictwo Znak, Kraków 2011, ss. 312.

Wkrótce po nagłej śmierci abp. Józefa Życińskiego (10 II 2011) ukazało się trzecie wydanie zapisu rozmów, jakie kilka lat wcześniej przeprowadziło z nim dwoje krakowskich dziennikarzy ze środowiska „Tygodnika Powszechnego” i „Znaku”. Pierwsze wydanie ujrzało światło dzienne w 1998 r., a drugie, „zmienione i uzupełnione”, w 2003 r. Obecne, trzecie, pozostało niezmienione, mimo że w ostatnich latach wydarzyło się bardzo wiele, zarówno w Kościele katolickim w Polsce, jak i w życiu metropolity lubelskiego. Dlatego nie sposób usprawiedliwić braku wprowadzenia wyjaśniającego przebieg i okoliczności dawnych rozmów, a jeszcze bardziej brak aktualizacji ostatniego okresu życia metropolity.

Trzy aspekty są tu szczególnie ważne. Po pierwsze, jednoznaczne zaangażowanie się abp. J. Życińskiego po stronie ugrupowania politycznego, które w ostatnim dwudziestolecu przeszło liczne metamorfozy, by aktualnie istnieć i działać jako Platforma Obywatelska. Na przeciwnym biegunie znalazła się surowa krytyka jej politycznego adwersarza, czyli Prawa i Sprawiedliwości, a także Radia Maryja i Telewizji Trwam. Na ironię zakrawają słowa, jakie w radio TOK FM wypowiedział ks. Andrzej Luter: „Nikt nie znajdzie w tekstach abp. Życińskiego jakiegokolwiek słowa, w którym opowiedziałyby się za jakąś opcją polityczną”. Tymczasem żaden katolicki hierarcha polski, nawet bp Tadeusz Pieronek, nie był w popieranie konkretnej opcji politycznej bardziej zaangażowany, a tym samym bardziej kontrowersyjny, niż zmarły metropolita lubelski. Po drugie, abp Życiński został publicznie oskarżony o współpra-